

به نام خدا

زوج درمانی و خیانت زوجین

مولفان:

فاطمه صالحی دون

شیما دانشپور

مونا مهدی نسب

انتشارات بامن

(با همکاری چاپ و نشر ایران)

۱۴۰۱

سرشناسه: صالحی دون، فاطمه، ۱۳۷۴-
عنوان و نام پدیدآور: زوج درمانی و خیانت زوجین / مولفان فاطمه صالحی دون، شیما
دانشپور، مونا مهدی نسب.

مشخصات نشر: بامن (با همکاری سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری: ۱۷۷ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۵۱-۶۰-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص: ۱۶۲-۱۷۷.

Couples therapy

موضوع: زوج درمانی

زناشویی -- اختلاف -- جنبه‌های روانشناسی

Marital conflict -- Psychological aspects

Betrayal -- Psychological aspects

خیانت -- جنبه‌های روان‌شناسی

شناسه افزوده: دانشپور، شیما، ۱۳۶۰-

شناسه افزوده: مهدی نسب، مونا، ۱۳۷۵-

رده بندی کنگره: RC۴۸۸/۵

رده بندی دیویی: ۶۱۶/۸۹۱۵۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۱۳۶۱۹۶

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: زوج درمانی و خیانت زوجین

مولفان: فاطمه صالحی دون - شیما دانشپور - مونا مهدی نسب

ناشر: بامن (با همکاری سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۱

چاپ: مدیران

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۵۱-۶۰-۱

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار.....
۱۰	فصل اول: پیش درآمدی بر خیانت.....
۱۱	تعاریف و دلایل خیانت زناشویی.....
۱۴	انواع خیانت زناشویی.....
۱۹	عوامل مرتبط با خیانت زناشویی.....
۴۷	بررسی نظری بی‌وفایی زناشویی.....
۶۱	مدل‌های مرتبط با خیانت زناشویی.....
۷۰	فصل دوم: زوج‌درمانی هیجان‌مدار.....
۷۱	پیش درآمدی بر رویکرد هیجان‌مدار.....
۷۶	مفاهیم بنیادی در درمان هیجان‌مدار.....
۸۰	مفروضه‌های درمان هیجان‌مدار.....
۸۱	ماهیت نظریه هیجان‌مدار.....
۸۳	اهداف درمان هیجان‌مدار.....
۸۴	ویژگی‌های درمان هیجان‌مدار.....
۸۵	فرآیند درمان.....
۹۳	تکنیک‌های درمانی رویکرد هیجان‌مدار.....
۱۰۴	فصل سوم: درمان‌پذیرش و تعهد زوجین.....
۱۰۵	پیش درآمدی بر درمان‌پذیرش و تعهد.....

- ۱۰۸ ..... مبانی نظری درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد
- ۱۱۱ ..... فرایندهای زیربنایی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد
- ۱۱۴ ..... الف) پذیرش
- ۱۱۶ ..... ب) گسلش شناختی
- ۱۱۷ ..... ج) خود به عنوان زمینه
- ۱۱۸ ..... د) تماس با زمان حال و اکنون
- ۱۱۹ ..... ه) ارزش‌ها
- ۱۱۹ ..... و) عمل متعهدانه
- ۱۲۰ ..... انعطاف‌پذیری روان‌شناختی
- ۱۲۴ ..... آسیب‌شناسی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد
- ۱۳۱ ..... آموزش درمان‌پذیرش و تعهد (اکت)
- ۱۳۵ ..... تاریخچه فکری ACT
- ۱۳۸ ..... فلسفه و مبانی پایه
- ۱۴۹ ..... نظریه آسیب‌شناسی روانی: ACT جمود روان‌شناختی
- ۱۵۰ ..... صلاحیت‌های درمانگر ACT
- ۱۵۱ ..... صلاحیت‌های اصلی در حالت پایه درمانی ACT
- ۱۵۳ ..... افزایش پذیرش و تمایل / تضعیف کنترل تجربی
- ۱۵۵ ..... تضعیف آمیختگی شناختی
- ۱۵۶ ..... تشخیص خود مفهوم‌سازی شده از خود به عنوان زمینه
- ۱۵۷ ..... تعریف مسیرهای ارزشمند

۱۵۸ ..... ساخت الگوهای عمل متعهدانه

۱۵۹ ..... بهبود مهارت‌های خویش به‌عنوان درمانگر ACT

۱۶۲ ..... منابع و مآخذ

پیشگفتار

خانواده از ارکان اصلی جامعه و نهادی عاطفی و اجتماعی است و به‌عنوان یکی از محیط‌های تأثیرگذار در سلامت جسمی و روانی افراد در نظر گرفته می‌شود. نیازهای مختلف جسمانی و عقلانی و عاطفی افراد می‌تواند به بهترین نحو در خانواده ارضا شود. برای داشتن جامعه سالم، سلامت خانواده شرط بسیار مهم و ضروری است. ایجاد خانواده سالم مشروط به سلامت روانی افراد آن و روابط مطلوب و رضایت‌بخش آنها با یکدیگرند.

تشکیل خانواده سالم و کارآمد منوط به ازدواج و شکل‌گیری رابطه زناشویی است. ازدواج رخدادی است که موجب ایجاد حمایت، صمیمیت و احساس رضایت و خوشبختی و لذت در انسان می‌شود و سبب پیدایش یگانگی، همدلی، محبت، همکاری، تعهد و مسئولیت‌پذیری نسبت به افراد خانواده می‌شود. ازدواج یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین عوامل مؤثر در بهداشت روانی و کارآمدی اجتماع است که اگر با مشکل روبرو شود می‌تواند تأثیرات قابل‌توجهی در ساختار و کارکرد قسمت‌های مختلف جامعه بگذارد.

زوجین در ازدواج و زندگی مشترکشان نیازهای عاطفی مختلفی دارند که یکی از مهم‌ترین آنها روابط صمیمانه است. صمیمیت در روابط زوجین تأمین‌کننده شادمانی، معنا و رضایتمندی از زندگی زناشویی است. صمیمیت در زوجین به‌منظور احساس صمیمیت مستلزم شناخت کامل زوجین از یکدیگر در همه ابعاد و درک عمیق آنها از هم می‌باشد. زوجین صمیمی بهتر خواسته‌های خود را به شکل مؤثرتری به همسر خود ابراز می‌کنند. هرچه صمیمیت در ابعاد مختلف بین زوجین بیشتر و عمیق‌تر باشد،

رضایت زناشویی، شادمانی و تداوم ارتباط آنها با هم بیشتر است و آنها بهتر و مفیدتر می‌توانند در مواجهه با تغییرات و مشکلات رابطه زناشویی خود عمل کنند.

عوامل مختلفی می‌توانند سلامت خانواده و ازدواج را با چالش مواجه کنند که خیانت زناشویی یکی از مهم‌ترین و مخرب‌ترین آنهاست. خیانت زناشویی به “برقراری هرگونه رابطه عاطفی یا جنسی خارج از چارچوب روابط زوجین” گفته می‌شود که به برقراری درجاتی از صمیمیت عاطفی یا جنسی با فردی به‌غیراز همسر منجر می‌شود. خیانت زناشویی مهم‌ترین عامل تهدیدکننده و تخریب‌کننده عملکرد، ثبات و تداوم رابطه زناشویی است. خیانت زناشویی می‌تواند به نحوی با کاهش صمیمیت بین زوجین رابطه بالایی داشته باشد. اغلب زوجین در زندگی مشترک خودشان را بسیار وفادار و متعهد می‌دانند و خیانت را از نظر اخلاقی و رفتاری ناپسند و غیرقابل قبول می‌دانند. پس از نظر منطقی خیانت زناشویی در رابطه زوجین باید بسیار کم اتفاق بیفتد، درحالی‌که تحقیقات نشان می‌دهد این‌گونه نیست.

خیانت زناشویی انواع مختلفی دارد؛ خیانت زناشویی فقط به برقراری صمیمیت جنسی و رابطه جنسی یا برقراری رابطه عاطفی به‌تنهایی با فرد دیگری به‌غیراز همسر گفته نمی‌شود، بلکه هرگونه صمیمیتی اعم از صمیمیت عاطفی و فیزیکی با فرد دیگری به‌غیراز همسر خیانت نامیده می‌شود. وقتی فردی تعهدش را با همسرش نادیده می‌گیرد و با شخص دیگری ارتباط عاطفی برقرار می‌کند، حتی وقتی این ارتباط حضوری نباشد، مثلاً از طریق تماس‌های تلفنی یا در شبکه‌های مجازی با او در ارتباط باشد، به این معنی است که به همسرش خیانت کرده است.

همچنین وقتی ارتباط فرد با شخصی به‌غیراز همسرش رابطه فیزیکی و جنسی باشد حتی اگر رابطه عاطفی با آن نداشته باشد، بازهم به این مفهوم است که در زندگی مشترک خود مرتکب خیانت شده است و تعهدش را نسبت به همسرش شکسته است. این رابطه‌های که در اغلب موارد پنهانی و دور از چشم همسر است، بنیان رابطه زوجی

را متزلزل می‌کند. پس خیانت انواع گوناگونی دارد و نمی‌توانیم تعریف خیانت زناشویی را فقط به نوع خاصی از ارتباط محدود کنیم.

وقتی خیانت در زندگی مشترک رخ می‌دهد، تأثیرات مخربش در دو حوزه فردی و ارتباطی چشمگیر است. در حوزه فردی می‌توان گفت سلامت روان زن و شوهر و در مقابل آن سلامت روان فرد سومی که در ارتباط است به خطر می‌افتد و مهم‌ترین تأثیر مخرب آن ایجاد حس بی‌اعتمادی است. اضطراب، افسردگی و سایر اختلالات روانپزشکی می‌تواند ثمره این حادثه باشد.

در حوزه ارتباطی، ارتباطات زن و شوهر، صمیمیت میان آنها و رضایتشان از زندگی زناشویی کاهش یافته و در نهایت باعث ازهم‌پاشیده شدن بنیان خانواده می‌شود. در این میان فرزندان هم از آسیب‌های این حادثه در امان نیستند. کودکان برای رشد کافی و مناسب نیاز به فضای امن و آرام خانه دارند و هر حادثه‌ای که در خانواده رخ می‌دهد می‌تواند امنیت کودکان را دچار خدشه کند، حتی روی ارتباط کودک با والدینش تأثیر مخربی بگذارد و در نهایت باعث به‌خطر افتادن سلامت روان کودکان شود. هر فردی با برقراری رابطه عاطفی و قرار گرفتن در یک ارتباط می‌تواند خود را بهتر بشناسد، نیازهای خود را ارضا کند، به آرامش برسد و به‌طرف مقابل هم کمک کند تا او هم به‌تمامی این اهداف برسد.

سخنی از مؤلفین

فصل اول: پیش درآمدی بر

خیانت

تعاریف و دلایل خیانت زناشویی

ارتباط زناشویی به دلیل ماهیت پیچیده خود تحت تأثیر عوامل متعددی قرار گیرد و همواره با چالش‌هایی روبرو می‌شود. در این میان، بی‌وفایی بیشترین آسیب را به رابطه زوجی وارد می‌کند و حتی می‌تواند رابطه را نابود کند (مولر و واسلر، ۲۰۱۴).

خیانت زناشویی، نوعی درگیری جنسی، عاطفی یا جنسی - عاطفی با فردی غیر از همسر که از همسر پنهان می‌شود و ویژگی اصلی آن محرمانه بودن آن است (براون،^۱ ۲۰۰۱). خیانت زناشویی (بی‌وفایی زناشویی)، پدیده‌ای است که اغلب به‌خاطر برآورده‌شدن نیازهای عاطفی یا جنسی یا هر دوی فرد از طریق روابط خارج از حیطه زناشویی به وقوع می‌پیوندد. وقتی نیازهای فرد توسط فردی از جنس مخالف برطرف می‌شود، آن‌قدر فرد احساس رضایت و خشنودی ایجاد می‌کند که او خطر داشتن روابط پنهانی با آن شخص را به جان می‌خرد (کرملو، بواله‌ری، خدمتگزار، ۱۳۹۴).

تحقیقات اخیر بیانگر این هستند که مردان و زنان سطح یکسانی از رفتارهای بی‌وفایی جنسی و عاطفی را نشان می‌دهند (مارک، جنسن و میل هاوز، ۲۰۱۱). خیانت زناشویی بر اساس یک تعریف کلی، نقض تعهد رابطه دونفره است که به شکل‌گیری درجاتی از صمیمیت عاطفی و فیزیکی با فردی خارج از آن رابطه منجر می‌شود (کرمی و همکاران، ۱۳۹۴) و از منظری دیگر به چهار نوع بی‌وفایی جنسی، بی‌وفایی عاطفی، بی‌وفایی ترکیبی (عاطفی و جنسی) و بی‌وفایی مجازی شامل رابطه جنسی تلفنی، گفتگوهای جنس و مشاهده فیلم‌های پورنو تقسیم می‌شود (رستگار، ۱۳۹۲).

اگر فردی رابطه جنسی با دیگری نداشته باشد، اما به او علاقه‌مند باشد و بین آن‌ها صمیمیت شکل گیرد و زمانی را با او صرف کند که در آن توافق زوجی رعایت نشود و

^۱. Brown

یا برای رابطه زناشویی زیان‌آور باشد، آن موقعیت را باید به‌عنوان بی‌وفایی تلقی کنیم (یانگ و همکاران، ۲۰۱۶^۲).

مردم به سبب جلب توجه، اقتدار و استقلال‌طلبی، احساس خاص بودن، هوی و هوس و یا احساس مردانگی یا زنانگی بیشتر و یا این‌که بخواهند به دیگران ثابت کنند که هنوز جوان هستند، دست به بی‌وفایی می‌زنند (فیشر و همکاران، ۲۰۰۹^۳). پژوهشگرانی نیاز به صمیمیت، نیاز به تنوع در رابطه، استقلال عاطفی، نیاز به همدم، نیاز به تأیید شدن توسط دیگران و بافت اجتماعی را دلایل گرفتار شدن در رابطه نامشروع می‌دانند (براون، ۲۰۰۱). تجربه مجدد صمیمیت فردی و جنسی مهم‌ترین انگیزه زن و مرد متأهلی است که به‌سوی روابط نامشروع کشیده می‌شوند؛ چیزی که دیگر آن را در زندگی مشترکشان نمی‌یابند؛ بنابراین جذابیت رابطه نامشروع به این دلیل است که هیچ‌یک از طرفین سرزنش و شکوه نمی‌کنند (گلاسر، گلاسر، ۱۳۹۵^۴).

در ادبیات موضوع اشکال زیادی از بی‌وفایی زناشویی شناسایی شده، به همین خاطر مقایسه مطالعات مشکل است. اسامی زیادی برای آن استفاده شده است؛ چندهمسری، روابط خارج از زناشویی، مقاربت خارج از زناشویی، روابط جنسی خارج از زناشویی، آمیزش جنسی خارج از زناشویی، بی‌وفایی، معاشقه زنا. اصطلاح زنا اغلب در ادبیات حقوقی و مذهبی استفاده می‌شود، اما در تحقیقات علمی به‌خاطر بار ارزشی این اصطلاح مورد استفاده قرار نمی‌گیرد، اما دو اصطلاح بی‌وفایی و روابط جنسی خارج از زناشویی بیشترین کاربرد را در ادبیات تحقیق داشته است (کمپبل، ۲۰۰۹^۵).

^۲. Young et al.

^۳. Fisher et al.

^۴. Glasser, Glasser

^۵. Campbell

بی‌وفایی زناشویی در ادیان الهی و تعلیمات مذهبی به‌منظور حفظ کانون گرم خانواده و برقراری پیوندهای خانوادگی و حفظ نسل و پیوندهای خونی و فامیلی، کنترل و محدودیت شهوت برای شکوفایی استعدادها و ارزش‌های عالی انسان و جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی و روانی افراد جامعه به‌شدت محکوم می‌گردد و این محکومیت نیز از طرف نظام قانونی، حمایت و تقویت می‌شود.

روابط خارج از زناشویی در دین اسلام به‌شدت تقبیح شده و مجازات سنگینی (سنگسار) به‌خصوص برای زنان متأهل و افرادی که مبادرت به برقراری رابطه جنسی با آن‌ها می‌نمایند، در نظر گرفته شده است. این روابط در دین یهود و مسیحیت نیز محکوم شده است. حدود نیمی از ایالت‌های آمریکا قوانین ضد روابط نامشروع را حفظ نموده‌اند (اگرچه به‌ندرت اجرا می‌شود)، طبق این قوانین افراد دارای روابط خارج از زناشویی، از حق رأی، فرزندخواندگی و تربیت فرزندان خود منع شده‌اند.

یکی از دلایلی که روابط خارج از زناشویی در طول تاریخ تابو بوده، به یکپارچگی زیستی و اقتصادی خانواده برمی‌گردد. بقای اقتصادی به خانواده، محدود شده و بی‌وفایی باعث ایجاد کشمکش، درگیری و انتقال بیماری‌های مقاربتی جنسی می‌شود. اثرات انقلاب جنسی، جنبش لیبرال زنان و رسانه‌ها باعث افزایش رفتارهای جنسی خارج از روابط زناشویی زنان در چند دهه گذشته و تغییر نگرش نسبت به پذیرش آن شده است (کلین،^۶، ۲۰۰۷).

---

⁶. Kleine

انواع خیانت زناشویی

انواع مختلفی از بی‌وفایی در ادبیات ذکر شده، هرچند که اکثر آن‌ها به طور تجربی مورد بررسی و آزمون قرار نگرفته‌اند. اغلب آن‌ها بر مبنای تجارب کار با مراجعینی که با این پدیده سروکار داشتند، است.

خیانت زناشویی از نظر لاوسون

لاوسون^۷ (۱۹۹۸) خیانت را در سه گروه موازی، سنتی، تفریحی طبقه‌بندی می‌کند. در رابطه موازی، همسر فرد، از بی‌وفایی همسرش مطلع است، اما به طور ضمنی اغماض می‌کند. در رابطه تفریحی که ممکن است به نام ازدواج بازشناخته شود، رابطه مورد اغماض و یا حتی مورد استقبال قرار می‌گیرد (کلین، ۲۰۰۷).

خیانت زناشویی از نظر گلاس

(گلاس، ۲۰۰۳)^۸ سه نوع متفاوت از خیانت را شناسایی نمود: نوع اول درگیری عاطفی، عاطفی، بدون رقابت جنسی است. نوع دوم داشتن رابطه جنسی، بدون درگیری عاطفی است و نوع سوم ترکیبی از دو نوع قبلی است که شامل رابطه قوی جنسی و عاطفی است. نوع سوم، آسیب‌زننده‌ترین حالت به ازدواج است. ترمیم رابطه زناشویی هنگامی که یکی از زوجین از هر دو لحاظ عاطفی و جنسی به فرد غیرهمسر خود وابسته است، بسیار مشکل است؛ زیرا فردی که وارد بی‌وفایی، وقت، انرژی، رابطه عاطفی، مصاحبت و لذت جنسی خود را بیشتر صرف فرد غیرهمسر خود می‌کند و این باعث ایجاد شکاف بزرگی در روابط زناشویی می‌شود (جنیفریو، میشل و مارچس، ۲۰۱۹).

7. Lawson

8. Glass

بی‌وفایی زناشویی از نظر پیتمن

پیتمن^۹ (۱۹۸۹) چهار نوع بی‌وفایی (خیانت) را مشخص کرده است:

❖ **رابطه اتفاقی:** به عنوان وقایعی که خارج از الگوهای معمول رفتار و در موقعیت‌های غیرعادی و یا فی‌البداهه و بدون توجه به نتیجه اتفاق می‌افتند، تعریف می‌شوند. پیتمن این نوع بی‌وفایی را قرار ملاقاتی بدون برنامه‌ریزی شده می‌داند که از یک رابطه عشقی و صمیمانه ناشی می‌شود. به نظر او، این نوع رابطه وقتی اتفاق می‌افتد که زوجین با هم نیستند، در حال مسافرت‌اند، مشکلاتی در خانه دارند یا همسران به دلیل مشکلات جسمی و پزشکی، حاملگی یا به دلایل دیگر در دسترس نیست. یک مثال از رابطه تصادفی، می‌تواند زمانی باشد که دوستان یا همکاران زن یا مرد خودشان را در بحران زندگی می‌یابند و خیلی صمیمی‌تر از همیشه با هم صحبت می‌کنند و به‌خاطر صحبت از این بحران، خیلی به هم نزدیک‌تر می‌شوند. آن‌ها شروع به تبادل احساسات و افکاری می‌کنند که با همسر خود چنین کاری را انجام نمی‌دهند. این موضوع آن‌ها را به سمت یکدیگر می‌کشاند و از همسران خود دور می‌کنند. ادامه این روابط آن‌ها را به سمت بی‌وفایی سوق می‌دهد. این نوع اتفاق بیشتر زمانی رخ می‌دهد که یک یا هر دو دوست، در روابط زناشویی خود مشکل دارند و حدود مرز رابطه، به‌خاطر صمیمیت غیرقابل‌انتظاری که به یکدیگر ابراز می‌نمایند، برداشته می‌شود.

❖ **رابطه رمانتیک:** بر اساس نظر پیتمن، این مخرب‌ترین و خطرناک‌ترین نوع بی‌وفایی در رابطه زناشویی است؛ چراکه همسر بی‌وفا، عاشق فردی غیر از همسر

^۹. Pittman

خود است. این روابط بدون نقشه طرفین برای عاشق شدن، شروع می‌شود. بی‌وفایی رمانتیک دو نوع است؛ در نوع اول، صمیمیت ابتدا به صورت فیزیکی است و بعد روانی می‌شود و این باعث افزایش جذابیت فرد دیگر و کاهش جذابیت‌های همسر می‌شود. فرد در این نوع از روابط، یک ارتباط عاطفی با فردی غیر از همسر خود برقرار می‌کند که او را از همسر خود دور می‌کند.

❖ **قول و قرارهای زناشویی:** اغلب مردم از آنان به عنوان هوس‌بازان یاد می‌کنند. قول و قرارهای زناشویی به هر یک از زوجین این اجازه را می‌دهد که رابطه جنسی رضایت‌بخش را خارج از ازدواج به دست بیاورند. بعضی از زوجین با هم موافقت می‌کنند که درباره رفتار بیرونی آن‌ها سؤال نشود. معمولاً این چنین قرارها قبل از ازدواج بحث می‌شوند، اما در بعضی موارد پس از ازدواج پیشرفت می‌کنند. این نوع زوج‌ها روابط جنسی خود را به روابط جنسی صمیمی که تنها با همسران خود دارند و روابط جنسی تفریحی که با فرد دیگری خارج از ازدواج برقرار می‌کنند، تقسیم می‌کنند. برای آن‌ها چون صمیمیت روانی وجود ندارد، تخلف از ازدواج محسوب نمی‌شود.

❖ **زن‌باره - مردباره:** شکلی از روابط نامشروع که دروازه ورود به بی‌وفایی و چیزی شبیه یک سرگرمی است. بر طبق اظهار نظر پیتمن، مردان زن‌باره از این که در کنترل زن باشند گریزان‌اند. این یک رفتار نرینگی است که در آن همه روابط موجود با زنان به عنوان رابطه‌ای بالقوه جنسی و همه روابط با مردان به عنوان رابطه‌ای رقابتی تعریف می‌شود. زنان مرد باره ممکن است به دنبال یک مرد کامل باشند. هر دو گروه مطمئناً با مقداری خطر زندگی می‌کنند. این روابط نامشروع خطرناک خیلی مهیج هستند؛ زیرا آن‌ها ماهیتاً به صورت پنهانی و مخفیانه دنبال می‌شوند (پیتمن، ۱۹۸۹ نقل از لانگ و یانگ، ۱۳۹۵، ص ۳۶۸).

خیانت زناشویی از نظر براون

(براون، ۲۰۰۱) رایج‌ترین بی‌وفایی‌ها را بر اساس مشاهدات بالینی در پنج طبقه قرار داده است که عبارت‌اند از:

- **اجتناب از تعارض:** این نوع بی‌وفایی به علت ناکامی و ناتوانی زوج در برخورد با تعارض زناشویی رخ می‌دهد.
- **آشیا نه خالی:** پس از این‌که فرزندان ازدواج نموده و خانه را ترک کردند، رابطه زوج سرد می‌شود و آن‌ها احساس تنهایی می‌کنند و برای تسکین این احساس و نارضایتی، بی‌سمت بی‌وفایی کشیده می‌شوند.
- **باهدف روابط خارج از خانه:** در این نوع بی‌وفایی، همسر بی‌وفا نمی‌خواهد مسئولیت پایان‌دادن ازدواج را بپذیرد، بلکه می‌خواهد به همسرش القاء و یا او را قانع کند که رابطه نامشروع را خاتمه دهد.
- **به علت فاصله‌گیری از صمیمیت:** در این نوع بی‌وفایی بعد از گذشت چند سال از ازدواج، صمیمیت کم‌رنگ می‌شود و زن و شوهر رابطه صمیمانه‌ای با یکدیگر نداشته‌اند و برای ارضای این نیاز دست به بی‌وفایی می‌زنند (براون، ۲۰۰۱ نقل از لانگ و یانگ، ۱۳۹۵، ص ۳۶۷).

بی‌وفایی زناشویی از نظر کوپر

علاوه بر انواع بی‌وفایی که در بالا به آن اشاره شد، نوع دیگری از بی‌وفایی در عصر جدید نمایان شده است که بی‌وفایی مجازی نامیده می‌شود. بی‌وفایی مجازی یا اینترنتی، گرچه ممکن است شامل رفتارهای جنسی هم باشند، اما با بی‌وفایی هیجانی اشتراکات بیشتری دارند؛ چراکه از طریق پیوند هیجانی به‌جای ارزیابی بر روی جذابیت جسمانی

یا ویژگی‌های جنسی و جسمانی مشخص می‌شوند (کوپر، ۲۰۰۲). کوپر مدلی را ایجاد کرده است که سه جنبه انحصاری از بی‌وفایی اینترنتی را مشخص می‌کند: دسترسی‌پذیری، توانمندی و گمنامی. دسترسی‌پذیری به دسترسی فرد به اینترنت اشاره می‌کند. افرادی که بیشترین احتمال را برای ارتکاب به خیانت آنلاین دارند، افرادی هستند که به‌آسانی دسترسی به اینترنت دارند. توانمندی، به هزینه درگیر شدن در بی‌وفایی اینترنتی هزینه درگیر شدن در اینترنتی اشاره دارد. کوپر بر این باور است که اصل توانمندی بر مبنای مفهوم عرضه و تقاضا کار می‌کند.

با قیمت بسیار ناچیزی یک کاربر فضای مجازی می‌تواند از تعداد بی‌شماری سایت دیدن کرده و نیازهای جنسی متعددی را ارضا کند؛ به‌علاوه، افرادی که از خرید مستقیم محصولات جنسی احساسی راحتی می‌کنند می‌توانند اطلاعات مشابه را در حریم خانه خود به‌سرعت دانلود کنند. در آخر، گمنامی به توانایی برای ترویج هر نوع هویتی که فرد آن را دوست دارد، در فضای مجازی اشاره دارد. در دنیای واقعی ارتکاب به خیانت به معنای آن است که شخصی دیگری فرد را شناخته، بتواند وی را ببیند و به‌طور بالقوه بتواند وی را قضاوت و ارزیابی کند، اما در فضای مجازی کاربران می‌توانند به راحتی هویت مدنظر خود را ترویج دهند.

بدیهی است که دیدگاه‌های متفاوت زیادی درباره انواع بی‌وفایی وجود دارد. همه آن‌ها یک عامل مشترک دارند و آن توجه به فرآیند در بی‌وفایی و یا انگیزه افراد به‌عنوان راهی برای توضیح پویای رابطه است. بیان این‌که یک نوعی از بی‌وفایی نسبت به انواع دیگر معتبر است، مشکل است. به‌خاطر این‌که به‌صورت تجربی مورد تأیید قرار نگرفته‌اند و اغلب برپای مشاهدات بالینی هستند. محققان درباره توصیف انواع بی‌وفایی بحث کرده، اما صحت و اعتبار آن‌ها را مورد آزمون قرار نداده‌اند. یافته‌های پژوهشی در

مورد بی‌وفایی نشان می‌دهد که یک ارتباط پویای اجتماعی و شخصی درگیر شدن افراد در این روابط وجود دارد (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲).

عوامل مرتبط با خیانت زناشویی

سن

یافته‌های آتکینز و همکاران در سال ۲۰۲۱ نشان می‌دهد، زوجینی که در سنین بالا ازدواج کردند، تجربه بیشتری از بی‌وفایی زناشویی داشتند. (لئو،^{۱۱} ۲۰۰۰) دریافت که رابطه جنسی خارج از ازدواج در سال هفتم ازدواج مردان و سال هشتم ازدواج زنان به اوج خود می‌رسد. این یافته همسو با نرخ طلاق است که بیشترین میزان آن در سال هشتم ازدواج اتفاق می‌افتد (توئسنارد،^{۱۲} ۲۰۱۹).

درآمد و امور مالی

یافته‌ها نشان می‌دهد که بین درآمد و خیانت، رابطه قوی و مثبت وجود دارد (توئسنارد، ۲۰۱۹ به نقل از ویسمن،^{۱۳} ۲۰۰۱). احتمال داشتن رابطه جنسی خارج از ازدواج در بین افراد با درآمد بیش از ۳۰ هزار دلار در سال (در آمریکا) بیش از افراد دارای درآمد کمتر است (آتکینز و همکاران،^{۱۴} ۲۰۲۱). در مطالعه‌ای خودداری مردان در تأمین مالی خانواده قوی‌ترین عامل مؤثر بر بروز فجایع اجتماعی بود به طوری که مردان دارای درآمد پایین‌تر از خشونت شدیدتری استفاده می‌کنند. احتمالاً مردان کم‌درآمد درخواست مالی زن را فشاری بر خود می‌یابند و درصدد پاسخ فیزیکی به آن هستند تا خشم خود را فرو

¹¹. Liu

¹². Touesnard

¹³. Whisman

¹⁴. Atkins et al.

نشانند و برای فرونشانی خشم به بی‌وفایی و انتقام متوسل می‌شوند (خان‌جانی، ساعدی، بهادری خسروشاهی، ۱۳۸۸).

از آنجایی که برخورداری از حداقل تمکن مالی به‌عنوان پایه اقتصادی یکی از مواردی است که در تداوم و ثبات زندگی مشترک خانوادگی نقش مهمی دارد، خانواده‌های فاقد چنین شرایطی در معرض تهدید جدی قرار دارند. مسائل اقتصادی و امور مالی را نمی‌توان نادیده گرفت چه بسیار درگیری‌ها و اختلافاتی وجود دارد که در اثر مسائل مالی پدید می‌آید. فشارهای اقتصادی موجب افزایش خشونت و کاهش رفتارهای گرم و حمایت‌کننده زوجین می‌شود؛ بنابراین هنگامی که با مشکلات مالی روبرو می‌شوند، تعاملات مثبت بین آن‌ها کاهش است (توسلی، طاهری، ۱۳۹۴). بین ناسازگاری زوجین و همسرآزاری مالی رابطه مثبت معنی‌دار وجود دارد. متغیر تراکم صمیمیت زوجین نقش نسبتاً زیادی در کاهش همسرآزاری مالی داشته است (طالب‌پور، اکبر، ۱۳۹۶) دهند.

نوع شغل و محیط کار^{۱۵}

ادبیات خیانت زناشویی نشان می‌دهد که تقریباً فرصت‌های جنسی در محل کار به وجود می‌آیند، به‌خصوص برای کسانی که ماهیت کارشان، نیاز به سفر خارج از شهر دارد (تریس و گیسن،^{۱۶} ۲۰۰۰). آتکینز و همکاران (۲۰۲۱) بیان کردند که بی‌وفایی زناشویی در بین زوجینی که تنها یکی از آن‌ها شاغل است، بیش از زوجینی است که هر دو شاغل هستند. به‌خاطر این‌که اگر یکی از زوجین شاغل باشد، ممکن است همراهی، آرامش و صمیمیت را با همکاری که می‌تواند او را بهتر درک و همراهی کند، پیدا کند. یک مطالعه نشان داد که در نمونه مورد مطالعه، بیش از نیمی از روابط خارج از ازدواج با همکاران بوده است؛ علاوه‌بر آن، کاهش صمیمیت در ازدواج یک فرد (باتوجه به افزایش فاصله بین

¹⁵. Job type and work environment

¹⁶. Treas & Giesen